AKADEMIYA GOOGLE

RAQAMLI OB'EKT IDENTIFIKATORI

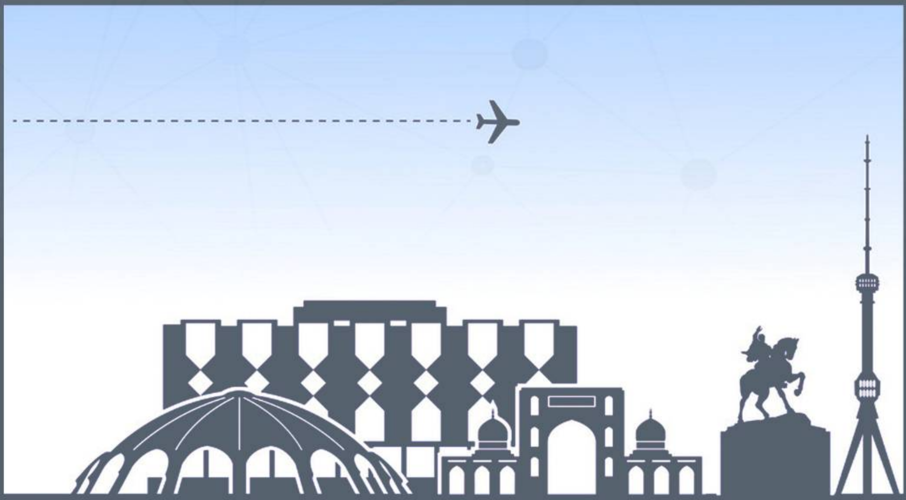

O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI,
IJTIMOIY FANLAR FAKULTETI BINOSI
"SOTSIOLOGIYA" KAFEDRASI

ZAMONAVIY DUNYONING IJTIMOIY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI

https://zenodo.org/record/7978770

Chop etilgan sana: 2023-yil 20-may

KONFERENSTIYA QUYIDAGI YO'NALISHLAR BO'YICHA FAOLIYAT YURITADI:

1. ZAMONAVIY IJTIMOIY VOQELIKNING O'ZIGA XOSLIGI VA ZAMONAVIY JAMIYAT DINAMIKASINI ANIQLASH
2. MINTAQA AHOLISI QADRIYATLARINING DINAMIKASI
3. MINTAQANING IJTIMOIY-IQTISODIY MAYDONI: AN'ANALAR VA INNOVATSIYALAR
4. ZAMONAVIY DUNYO IJTIMOIY MANZARASINING TRANSFORMATSIYALASHUVI

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENTSIYA | ONLINE ZOOM PLATFORMA

MATERIALLAR TO'PLAMI

TOSHKENT
2023-YIL 25-MAY

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJIY OLIY TA'LIM MUASSASALARI PROFESSOR-O'QITUVCHILARI, YOSH TADQIQOTCHILAR, DOKTORANTLAR, MAGISTRANTLAR VA IQTIDORLI TALABALAR

HTTPS://NUU.UZ

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
IJTIMOIY FANLAR FAKULTETI
SOTSIOLOGIYA KAFEDRASI
"IJTIMOIY FIKR" RESPUBLIKA JAMOATCHILIK FIKRINI O'RGANISH MARKAZI

ZAMONAVIY DUNYONING IJTIMOIY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI

xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiyasi
(Toshkent, 25-may 2023-yil)

MATERIALLAR TO'PLAMI

1-BO'LIM

TOSHKENT-2023

KONFERENTSIYANING TASHKILIY QO‘MITASI

Mas’ul muharrir:
Kholbekov Abdugani Jumanazarovich
sotsiologiya fanlari doktori, professor (Toshkent, O‘zbekiston)

Konferentsiya koordinatori:
Sabirova Umida Farxadovna
sotsiologiya fanlari doktori, dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

KONFERENTSIYA TAXRIRIY KENGASHI

Xaydarov Abror Xaydarovich
falsafa fanlari nomzodi, dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Alikariyeva A’loxon Nuriddinovna
sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Jiyanmuratova Gulnoz Sherbutayevna
sotsiologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Xusanova Xayriniso Tayirovna
sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Axmedova Feruza Medetovna
sotsiologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Kalanova Sabohat Muradovna
sotsiologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Mirzaxmedov Xurshid Abdirashidovich
sotsiologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) v.b. dotsenti (Namangan, O‘zbekiston)

Xaydarova Xilola Xislatnovna
O‘zMU doktoranti (Toshkent, O‘zbekiston)

Ahmedova Mohinur Nu’monovna
O‘zMU doktoranti (Toshkent, O‘zbekiston)

Muzaffarov Sanatbek Ikromjon o’g’li
O‘zMU doktoranti (Toshkent, O‘zbekiston)

Abdusalomov Abdurashid Dilshod o’g’li
O‘zMU talabasi (Toshkent, O‘zbekiston)

DIZAYNER

@tadqiqotdesign (Namangan, O‘zbekiston)

«Zamonaviy dunyoning ijtimoiy manzarasi va jamiyat tuzilmalari transformatsiyasi» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya materiallar to‘plami (Toshkent sh., 25-may 2023.) / mas’ul muh. A.J. Kholbekov - Toshkent: O‘zMU, 2023. – 310 b.

MAQOLADA KELTIRILGAN DALILLARNING TO‘G‘RILIGI UCHUN MUALLIF MAS’ULDIR | АВТОР НЕСЕТ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ДОСТОВЕРНОСТЬ ФАКТОВ ИЗЛОЖЕННЫХ В СТАТЬЕ

The processes of formation of legal attitudes of young people need to be investigated systematically, since they are dynamic and depend on the time and place of human activity. In this regard, psychological research is of great importance, on the basis of which legal and educational work with young people should be built. The research data should serve as a guide in the preparation of such legal norms that would most closely correspond to the actual motives of people's behavior, real legal interests and personal needs. So that in the future the mental confrontation between the law and conscience will be replaced by their organic unity.

Literature:

1. Bodalev A.A. Motivation of personality: phenomenology, regularities, mechanisms of formation. - M., 1982.- 120 p.
2. Vasiliev V.L. Legal psychology, - St. Petersburg, 1997, - 652 p.
3. Zhzhenov A.A. Prevention of juvenile delinquency. - St. Petersburg, 1998
4. Kleandrov M.I. Problems of formation of attitudes in the youth environment. // Man and society: trends of social change. - St. Petersburg, 1997. - 145-151 p.
5. Kamchybekov M.K. The formation of the legal consciousness of modern youth. - M.: Publishing house of RAO, 2004.- 145 p.

https://doi.org/10.5281/zenodo.7975694

TA'LIM SIFATI MENEJMENTINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MODELLAR

Alikariyeva A'loxon Nuriddinovna
Sots.f.n., dotsent
O'zbekiston Milliy universiteti doktoranti, Toshkent, O'zbekiston
e-mail: alohonaliqorieva@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim sifatini boshqarishning xalqaro sifat standartlari, uning modellari va tarkibiy qismlari asoslab o'tilgan. Shuningdek, maqolada ta'lim sifatini yaxshilash muammolari ko'rib chiqilgan bo'lib, unda ta'lim sifati menejmenti ta'rifiga ilmiy yondashuvlarni shakllantirish orqali sifat menejmenti tizimining uslubiy asoslarini, oliy o'quv yurtlarida sifat menejmenti tizimidan va uning quyi tizimlaridan amaliy foydalanish, shakllantirish, joriy etish usullarini ishlab chiqish imkonini beradi. Ta'lim muassasalarida ta'lim sifati menejmenti tizimini yaratish bo'yicha tegishli xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, ta'lim sifati, menejment, modellar, monitoring, tizim, oliy ta'lim, ob'ekt, jarayon, kontsepsiya, boshqarish tizimi.

INTERNATIONAL MODELS IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL QUALITY MANAGEMENT

Alikarieva Alokhon Nuriddinovna
Candidate of Sociological Sciences , associate professor
Doctoral student of the National University of Uzbekistan, Tashkent, Uzbekistan
e-mail: alohonaliqorieva@gmail.com

Abstract: In this article, the international quality standards of educational quality management, its models and components are based. Also, the article examines the problems of improving the quality of education, in which the methodological foundations of the quality management system, the practical use of the quality management system and its sub-systems in higher educational institutions, through the formation of scientific approaches to the definition of educational quality management , allows to develop methods of formation and implementation. Appropriate

conclusions are given on the creation of the educational quality management system in educational institutions.

Key words: education, quality of education, management, models, monitoring, system, higher education, object, process, concept, management system.

Kirish. Keyingi yillarda mamlakatimizda ta’lim tizimini izchil rivojlantirish borasida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 iyundagi “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” gi qarori ta’lim tizimidagi islohotlarning mantiqiy davomi, o‘z vaqtida qabul qilingan muhim hujjat bo‘ldi [1]. Oliy ta’lim tizimini 2017-2021 yillarda kompleks rivojlantirish dasturiga muvofiq O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ma’lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2017 yil 27 iyuldagi PQ-3151-son, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 18 iyuldagi “O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi ta’lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi 515-son qarorlari qabul qilindi [2].

Jahon amaliyotida muayyan mutaxassislar kasbiy mahoratlarini takomillashtirish bo‘yicha olib borilayotgan ilmiy izlanishlarda ta’lim boshqaruvi natijaviyligiga alohida e’tibor berilgan bo‘lib, bunda asosiy e’tibor ta’lim sifati menejmentiga qaratilmoqda. Bu yo‘nalishdagi ilmiy izlanishlar oliy ta’lim tizimini boshqarishning nazariy-metodologik asoslari, sifat menejmenti va ta’lim sifati monitoringini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish hamda ta’lim sifati va samaradorligi uyg‘unligini ilmiy jihatdan asoslovchi takliflarni ishlab chiqish, oliy ta’lim sifatini baholash tizimini takomillashtirish masalalariga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Har bir subyektning ta’lim ehtiyojlari har xil, shuning uchun ta’lim xizmatlarining ko‘lami qanchalik keng bo‘lsa, iste’molchining o‘z ehtiyojining obrazini topish imkoniyati shunchalilik kattadir. Rossiyalik olim V.Kachalov [3] ta’lim sifatini belgilovchi omillar bo‘yicha turli nuqtai nazarlarni tizimlashtirdi va yetti guruhga bo‘lingan uchta omildan tashkil topgan tasnifini taklif qilgan:

1. Ta’lim xizmatlarini olish subyektining sifati (Abituriyent, talaba, tinglovchi, doktorant).

2. Ta’lim xizmatlari ko‘rsatish obyekti (umumiy o‘rta ta’lim muassasasi, boshlang‘ich, o‘rta maxsus ta’lim muassasasi va oliy ta’lim muassasasi, shuningdek oliy o‘quv yurtidan keyingi ta’lim) sifati, shu jumladan:

– boshqaruv sifati (maqsad, tamoyil, uslub, tuzilma, rejalashtirishni tashkil etish);

– ta’lim xizmatlari ko‘rsatish loyihasi sifati (o‘qitish dasturlarining tarkibi, mazmuni);

– ta’lim xizmatlarini taqdim etish jarayonini (moddiy-texnik, uslubiy, kadrlar va h.k.) resurs ta’minoti sifati.

3. Ta’lim xizmatlarini ko‘rsatish jarayonining sifati, shu jumladan:

− ta’lim xizmatlarini taqdim etish uchun qo‘llaniladigan texnologiyalarni tashkil etish va amalga oshirish sifati (subyektlarning o‘zaro hamkorligi tarkibi, ta’lim jarayonining shakli va mazmuni, motivatsion omillar);

− ta’lim xizmatlarini ko‘rsatish jarayonini nazorat qilish sifati;

− ta’lim xizmatlari natijalarini nazorat qilish sifati.

Shuni ta’kidlash kerakki, 1997 yilda Palermo shahrida universitetlar vakillari konferentsiyasida ta’lim sifatini monitoring qilish muammosi Yevropa ta’lim siyosatida “yadro” deb belgilandi. Ta’lim sifatini monitoring qilish konseptsiyasi ta’lim sifati siyosati vositasi sifatida va “TQM” sifat tizimlari g‘oyasini jalb qilgan holda ta’lim muassasalarida sifatni boshqarish tizimini joriy etishning asosi sifatida qaraladi. Ta’lim faoliyatining asosiy natijalari tabiatda ehtimollikdir va faqat juda uzoq kelajakda baholanishi mumkin va bunda rejalashtirilgan usul va maqsadlarga erishish uchun ta’lim sifatini nazorat qilish imkonini beruvchi oldindan rejalashtirish usulidan foydalanish samarali bo‘ladi. Sifatni boshqarish tizimini yaratish maqsadga muvofiqdir:

1. Ta’lim sifatini boshqarish to‘rt darajada ko‘rib chiqiladi.

1.1. Vazirlik va idoralar darajasida.

1.2. Respublikada regionlar (viloyatlar) darajasida.

1.3. Institutsional darajada – ta’lim muassasasida ta’limni boshqarishning ma’muriy ilmiy masalalarini hal qilish bilan bog‘liq.

1.4. Nodavlat – sifatni tashqi baholash (mustaqil ekspertlar ishtirokida).

2. Har bir daraja uchun baholanishi kerak bo‘lgan ko‘rsatkichlarni o‘z ichiga olgan “ta’lim sifati” tushunchasini shakllantirish.

3. Boshqaruvning barcha darajalarida sifatni baholash, tashkil etish, boshqarish va takomillashtirish usullarini aniqlash.

Shu bilan birga, oliygoh faoliyatining asosi o‘quv jarayonidir. Biroq, u boshqa faoliyatlardan ajralib turolmaydi: ilmiy, o‘quv-uslubiy, ta’lim, ma’muriy-iqtisodiy va h.k. oliygohda sifatni boshqarish tizimi umuman oliy ta’lim muassasasi faoliyatining har bir turi sifatini boshqarishdan iborat. Shuning uchun oliygohlar o‘z faoliyatining asosiy yo‘nalishlarini aniqlashlari kerak. Ba’zi oliygohlar, sifat menejmenti tizimini yaratishda asosiy jarayonni – ta’lim va boshqalari sifatni ta’minlashlari mumkin. Bunday yondashuvlar juda maqbuldir, chunki ta’lim muassasasi ularni tanlash huquqiga ega.

Tahlil va natijalar. Ta’lim muassasalarida yuqorida ko‘rib chiqilgan usullar, yondashuvlar va sifatni boshqarish tamoyillarini baholash orqali quyidagi xulosalar chiqarish mumkin.

1. Sifatni boshqarish usullari va yondashuvlari umuman ijtimoiy tizimlarni boshqarish nazariyasi va xususan ta’lim tashkilotlarini boshqarish nazariyalari g‘oyalari asosida shakllantirilgan.

2. Ta’lim sifatini boshqarish tizimlarini yaratishga zamonaviy yondashuvlarda tendentsiya dasturga asoslangan menejment g‘oyalarini va o‘quv jarayonining protsessual tomonini boshqarishga qaratilgan usullarni har tomonlama amalga oshirishda namoyon bo‘ladi.

3. Sifatni universal boshqarish tamoyillari, bu tashkilotlar faoliyatining barcha jabhalarida sifat menejmentini tizimli va yaxlit ravishda qamrab olgan, ta’lim tashkilotlarini boshqarishda sezilarli ta’sirga ega.

4. Ta’lim tashkilotlarini umuman boshqarish va undagi sifatni boshqarish muammolarini hal qilishda, xususan, (yechilishi kerak bo‘lgan vazifalar turi va murakkabligiga qarab) ularni har tomonlama qo‘llash maqsadga muvofiqdir.

5. Ta’lim tashkilotlariga nisbatan zamonaviy rus va xorijiy olimlar va amaliyotchilar tomonidan taklif qilingan sifat menejmenti yondashuvining asosiy metodologiyasi, umuman olganda, sifat menejmentining umum-e’tirof etilgan tamoyillariga mos keladi.

Ta’lim xizmatlari natijalarini baholashda yondashuvlar nuqtai nazaridan ikkita xususiyatni ajratish kerak:

– natijalarning sifati nisbiyligi (natija faqat kimningdir nuqtai nazaridan sifatli yoki sifatsiz bo‘lishi mumkin);

– ta’lim faoliyatining o‘ziga xos xususiyati (xizmatni yaratish va iste’mol qilish bo‘yicha xizmatlar birlashtirilgan), bu oliygoh tomonidan taqdim etiladigan xizmatlarning iste’mol xususiyatlarini baholashni qiyinlashtiradi.

Chet elda bu muammolarni hal qilish uchun ikkita yondashuv mavjud. Birinchisi nisbiy, ya’ni universitetning missiyasi, o‘z standartlari va sifat mezonlari asosida belgilanadigan, talabga (bozorga) yo‘naltirilgan mustaqil ravishda ishlab chiqilgan sifatni oshirish konseptsiyasi. Shunga ko‘ra, ta’lim xizmatlarining natijasi va uning sifati mavjud bozor ehtiyojlarining muayyan modelidir. Ikkinchi yondashuv ta’lim xizmatlari sifatini ta’minlashda davlatning keng vakolatlariga ega. Sifat sohasidagi davlat va bozor manfaatlarining tengligi davlat standartlari bilan tanlangan kurslar tizimi orqali ta’minlanadi, ularning tarkibi va mazmuni universitet tomonidan mustaqil ravishda belgilanadi [4].

Aksariyat xorijiy davlatlarda ta’lim sifatini baholash ikki tarkibiy qismdan, ya’ni ichki (o‘zini-o‘zi baholash) va tashqi baholashdan iborat bo‘lishi lozimligi, shuningdek, mazkur tashkil etuvchilarning aniq mexanizmlari har xil bo‘lishi mumkinligi tan olinadi. Sifatni tashqi baholash tizimi ko‘proq standartlar va iqtisodiy samaradorlik bilan, ichki baholash tizimi esa raqobatbardoshlik va rivojlanishga yo‘naltirilgan takomillashtirishlar bilan aloqadorlikda tushuniladi. Dunyoda mavjud

ta'lim sifatini baholash tizimlarini ham ularda tashqi yoki ichki baholashga urg'u berilishiga qarab, shartli ravishda, ikki modelga bo'lish mumkin.

Birinchisi, ta'lim muassasalarining jamiyat va davlat oldidagi mas'uliyatini attestatsiya, akkreditatsiya va nazorat qilish vositasida tashqi baholashga asoslangan "Frantsuz" modeli. Bunda ta'lim muassasasi tomonidan o'zini-o'zi baholashga yuzaki qaraladi, chunki asosiy e'tibor tashqi baholashni samarali o'tkazishga qaratiladi.

Ta'lim sifatini baholashning ikkinchisi, ya'ni "ingliz" modeli asosini ta'lim muassasasi tomonidan ichki baholash tashkil qiladi. Frantsuz modeli Frantsiya, Norvegiya, Chexiya, Latviya, Estoniya kabi Yevropa mamlakatlarida, ingliz modeli esa Buyuk Britaniya, Daniya, Germaniya, Sloveniya, Polsha, AQSh, Lotin Amerikasi davlatlarida qo'llaniladi. AQSh, Finlyandiya va boshqa ayrim mamlakatlarda ta'lim sifatini baholashning har ikkala modelidan samarali foydalanib kelinmoqda.

Demak, ta'lim sifati nazorati ichki va tashqi baholashdan iborat bo'lib, mazkur baholashlarning mexanizmlari turlicha bo'lishi va ta'lim sifatini ta'minlashda ichki baholash hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Bugungi kunda jahon oliy ta'lim tizimida 10 dan ortiq ta'lim sifati menejmenti modellari qo'llanilib kelinmoqda va bu modellar oliy ta'lim muassasalarining sifat bo'yicha talab qilingan natijalariga erishishiga qaratilgan faoliyat jarayonlari va jihatlariga nisbatan belgilangan talablar va ko'rsatkichlar, tamoyillar, metodlar hamda ushbu jarayonlarning takomillashuv darajasini belgilab beruvchi mezonlar, ularni baholash yo'llari yig'indisi, deb tushuniladi. Sifatni baholashga asoslangan modellar tizimli ravishda o'z-o'zini baholash, SWOT-tahlil vositasi yordamida oliy ta'lim muassasalari faoliyatining kuchli va kuchsiz tomonlarini aniqlash va kamchiliklarni bartaraf etishni nazarda tutadi.

Xulosa va takliflar. Yuqorida sanab o'tilganlarni umumlashtirib, biz quyidagi xulosaga keldik:

1. Tushunchalar va atamalarda ta'lim sifatini aniqlashga yondashuvlarning xilma-xilligi uning o'ziga xos xususiyatlaridan biri – "ta'lim sifati" tushunchasining mazmuni bilan bog'liq, chunki u dinamik, ko'p qirrali va vaziyatidir.

2. Oliy ta'lim muassasalari o'z faoliyatining yo'nalishlarini (axborot, ma'muriy-iqtisodiy, moliyaviy va h.k.) to'ldirishlari mumkin, bu uning faoliyati natijalari doirasini kengaytiradi.

3. "Sifat" o'z-o'zidan tugamaydi. Uning shakllanishi va doimiy takomillashtirilishi jamiyatda mavjud ta'lim xizmatlariga bo'lgan ehtiyojlarni qondirish natijasida yuzaga keladigan obyektiv zaruratdir.

4. Muayyan darajadagi mutaxassisni tayyorlashning mazmuni va uning sifatiga yo'naltirilganligi ta'lim dasturlarining mazmuni sifati bilan belgilanadi.

5. Har qanday davlatning ta'lim tizimida ta'lim dasturlari bo'yicha tayyorgarlik ta'lim xizmatining mohiyatidir, shuning uchun ta'lim xizmatining sifati ta'lim dasturlarining sifati bilan belgilanadi.

6. Ta'lim darajasi (bakalavriat, magistratura va h.k.) va ta'lim yo'nalishlari (mutaxassisliklar) bo'yicha ta'lim dasturlari mazmunining majburiy minimal (sifati) tegishli ta'lim standarti bilan belgilanadi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi qarori. N PQ-3775qarori. – Toshkent, 2018.
2. Harakatlar strategiyasi asosida jadal taraqqiyot va yangilanish sari. / –Toshkent: G'afur G'ulom, 2017. – 92 b.Качалов В.А. Проблемы управления качеством в вузах // Стандарты и качество. – 2020. – № 11. – С. 82 – 85.
3. Беляева М.Г. Проблемы качества образования в условиях реформы высшей школы // Стандарты и качество. – 2018. – С. 20–21.

4. Аликариев Н.С., Аликариева А.Н. Олий таълим сифати менежменти тизимини ривожлантириш концепцияси//"Социология фанлари" (www.tadqiqot.uz\soci) электрон журнали. №1. – Тошкент, 2020. – Б. 7-18. DOI http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2020-1
5. Аликариева А.Н. Социальные факторы повышения качества подготовки кадров высшей квалификации//Социология фанлари" (www.tadqiqot.uz\soci) электрон журнали. 4 жилд, 1 сон. – Тошкент, 2021. – Б. 35-47. №1 (2021) DOI http://dx.doi.org/10.26739/2181-9556-2021-1.
6. Аликариев Н.С. Comprehensive analysis of productivity improvements/ "Социология фанлари" (www.tadqiqot.uz\soci) электрон журнали. №3. 5-жилд. – Тошкент, 2022. – Б. 21-31. DOI http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.0000000.
7. Akhmedova F. Attitude of young peopie to education//Журнал социальных исследований, 2021.
8. Заитов Э.Х. Институционал муассаса битирувчиларини жамиятга ижтимойлашувинг устувор йўналишлари // Журнал социальных исследований. – 2020. – №. Maxsus №1.
9. Жиянмуратова Г., Суюнов М. Электорал хулқ-атворга социологик ёндашувнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши тарихи //Журнал социальных исследований. – 2021. – Т. 4. – №. 3.
10. Сабирова У.Ф., Аликариева А.Н. Математик усуллар ва моделлар олий таълим сифатини мониторинг қилиш воситаси сифатида //Журнал социальных исследований. – 2021. – №. SI-1.
11. Хусанова Х.Т. Аҳолини ижтимоий ҳимоялашда хорижий тажриба: илғор моделлар ва амалиёт //Журнал социальных исследований. – 2022. – Т. 5. – №. 3.

РЕПАТРИАНТЫ В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ: ГЕНЕЗИС ПРОБЛЕМЫ

Жусубалиев А.Р.
кандидат социологических наук, доцент
Кыргызский национальный университет им. Жусуп Баласагына
Бишкек, Кыргызская Республика

Токоева Н.Б.
магистр социологии
КНУ имени Ж. Баласагына,
Бишкек, Кыргызская Республика

Аннотация: В статье рассматривается социально-психологическая адаптация кайрылманов в условиях развития Кыргызстана. Были проанализированы государственные нормативно-правовые документы о кайрылманах, информация об их интеграции в гражданское общество, общенациональные программы их адаптации.

Ключевые слова: кайрылман, репатриант, адаптация, этнос, миграция.

REPATRIANTS IN THE KYRGYZ REPUBLIC: THE GENESIS OF THE PROBLEM

Zhusubaliev A.R.
Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor
Kyrgyz National University Jusup Balasagyna
Bishkek, Kyrgyz Republic

Tokoeva N. B.
master of sociology
KNU named after Zh. Balasagyn,
Bishkek, Kyrgyz Republic

МУНДАРИЖА | СОДЕРЖАНИЕ | CONTENT

I-SHO'BA. ZAMONAVIY IJTIMOIY VOQELIKNING O'ZIGA XOSLIGI VA ZAMONAVIY JAMIYAT DINAMIKASINI ANIQLASH

OLIY O‘QUV YURTLARIDA O‘QUV-USLUBIY ISHLARNI TASHKIL QILISHDA INNOVATSION BOSHQARUV……………………………………………………………………..5
Inaqov Qudratjon Qadirjanovich
YOSHLAR TARBIYASI – III RENESSANSNING MA’NAVIY ASOSI………………………7
Mansur Bekmurodov
ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ СТРУКТУРЫ СОВРЕМЕННОГО УЗБЕКИСТАНСКОГО ОБЩЕСТВА……………………………………………………11
Рахимова Н.Х.
GLOBALLASHUV JARAYONIDA TAHDIDLAR VA ULARGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI…………………………………………………………………………15
Matibayev Tashpo‘lat
СОЦИАЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СОВРЕМЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ………………………………………………………………………………21
Убайдуллаева Раиса Турсуновна
KEKSALIK DAVRINING ILMIY TAVSIFLANISHIDA ETNOMETODOLOGIK YONDASHUV…………………………………………………………………………………..24
Shohida Sodiqova
ПСИХИЧЕСКОЕ ЗДОРОВЬЕ И ПСИХОСОЦИАЛЬНОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ ПОДРОСТКОВ В ШКОЛЕ……………………………………………………………...26
Ташмухамедова Дилорам Гафурджановна
YETIMLIK ILM-FAN DUNYOSIDA BAHS-MUNOZARALARGA SABAB BO‘LIB KELAYOTGAN MURAKKAB IJTIMOIY HODISA…………………………………………..31
Zaitov Elyor
СТРОИТЕЛЬСТВО НОВОГО УЗБЕКИСТАНА: ИТОГИ ПЕРВОГО ЭТАПА РЕФОРМ И ЗАДАЧИ ДАЛЬНЕЙШЕГО ПРОГРЕССА………………………………….34
Бекмуродов Бобур
INTEGRITY AS AN ACTUAL DIRECTION IN THE SOCIOLOGY OF SPORT…………40
Gonashvili A.S.
ТРАНСФОРМАЦИЯ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В ЦИФРОВОМ ПРОСТРАНСТВЕ……………………………………………………………………...44
Жолдошева А.Ш., Кошбакова Б.М.
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BAHOLASH……………………………….48
Alikariyev Nuriddin Safarqoriyevich
“JAMIYAT IJTIMOIY SOHASI” TUSHUNCHASIGA DOIR…………………………………………………………………………………………..53
Kholbekov Abdug‘ani, Nazarqosimov Sarvar
ИРРАЦИОНАЛЬНОСТЬ ПРИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ ДАННЫХ СОЦИОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ…………………………………………………...57
Сеитов А.П.
MARKAZIY OSIYODAGI TABAQALANISHNING IJTIMOIY XUSUSIYATLARI……...59
Komil Kalonov
ДЕМОНСТРАТИВНОЕ ПОТРЕБЛЕНИЕ МОЛОДЕЖИ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ИНТЕРНЕТА И СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ…………………………61
Вяткина Ю.А., Бураканова Г.М., Ахмедова Ф.М.
СОЦИАЛЬНЫЙ ЛАНДШАФТ СОВРЕМЕННОГО МИРА И СОЦИОЛОГИЯ ПРАВОСОЗНАНИЯ…………………………………………………………………...68
Каххаров Абдулахат Ганниевич, Абдуллаев Сардорбек Усмонхуджаевич

YOSHLAR IJTIMOIY-INNOVATSION FAOLLIGINI OSHIRISH OMILLARI…………..71
Sarvar Otamuratov
УСИЛЕНИЕ ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ОТКРЫТОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ И УПРАВЛЕНИЯ В ОБНОВЛЯЕМОЙ КОНСТИТУЦИИ………………………………………………………………74
Алексеева В.С.
OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHNING XALQARO TAJRIBALARI………………...78
Sabirova Umida
"TURMUSH SIFATI" TUSHUNCHASI VUJUDGA KELISHI VA RIVOJLANISHINING KONTSEPTUAL TAHLILI……………………………………………………………………81
Abduxalilov Abdulla
YOSHLAR HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISH – DAVLAT SIYOSATINING USTUVOR VAZIFASI……………………………………………………………………84
Jiyanmuratova Gulnoz Sherbutayevna, Yo'ldoshev Shohrux Ilhomjon o'g'li
O'ZGARIB BORAYOTGAN DUNYO SHAROITIDA AVLODLARNING DIFFERENTSIATSIYASI VA JIPSLASHUVI………………………………………………87
Kalanova Sabohat Muradovna
НОВЫЕ ПОДХОДЫ К ИЗУЧЕНИЮ СОЦИАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ ГОРОДСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ (к вопросу становления и развития социологии города)……………..91
Шокиров Хотан Анварович
LOW-SKILLED LABOR MIGRATION FROM KAZAKHSTAN AND UZBEKISTAN TO SOUTH KOREA……………………………………………………………………………94
Toktarova Nazym
ДИСТАНЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ: ПРЕИМУЩЕСТВА, НЕДОСТАТКИ, ПЕРСПЕКТИВЫ………………………………………………………………98
Мискинов Махдий Бозорбой ўғли, Решетников Иван Валерьевич

II-SHO'BA. MINTAQA AHOLISI QADRIYATLARINING DINAMIKASI

О НЕКОТОРЫХ ТРАДИЦИОННЫХ ЦЕННОСТЯХ КЫРГЫЗОВ УЗБЕКИСТАНА..103
Жусубалиев А.Р., Халматов К.А.
ИСТОРИЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ «ПРАЗДНИКА НАУРЫЗ» (НА ОСНОВЕ ТРУДОВ УЧЕНОГО-ФАРАБИЕВЕДА АКЖАНА АЛЬ-МАШАНИ)……………………107
Имангалиев А.Т., Дукенбаева З.О.
OLDER PEOPLE ARE AN ESSENTIAL COMPONENT OF NATIONAL HUMAN CAPITAL…………………………………………………………………………………111
Kamalova Khatira
OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI VA IJTIMOIY STEREOTIPLAR………………..114
Xaydarov Abror
YOSHLAR IJTIMOIY FAOLLIGI DAVLAT SIYOSATINING USTUVOR YO'NALISHI SIFATIDA…………………………………………………………………..117
Jiyanmuratova Gulnoz Sherbutayevna
O'ZBEKISTONDA AHOLINI IJTIMOIY HIMOYALASHDA O'ZARO KO'MAK OMILINING TARIXIY AHAMIYATI………………………………………………………...121
Xusanova Xayriniso Tayirovna
НЕГАТИВНОЕ ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА МОРАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ МОЛОДЕЖИ…………………………………………123
Маймакова А.А., Бураканова Г.М.
INSON RESURSLARINI BOSHQARISH STRATEGIYASI QO'LLANISHINING BAHOLASH MEZONLARI……………………………………………………………………127
Olimov Furqat Hoshimovich

AJDODLAR ILMIY MEROSI MILLIY QADRIYATIMIZ POYDEVORIDIR……………129
Xolmirzayev X.D., Xalimmetova R.D.
MEDIA SAVODXONLIK VA AXBOROT MADANIYATINING INSON HAYOTIDAGI AHAMIYATI……………………………………………………………..133
Xolmirzayev X.D. Sotvoldiyeva M.
ВОПРОСЫ НАЦИОНАЛЬНО-ЭТНИЧЕСКОЙ ТОЛЕРАНТНОСТИ МОЛОДЕЖИ……………………………………………………………………………….136
Ахмедова Феруза, Назарова Раъно
MA'NAVIY QADIRIYATLARNING MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHDAGI AHAMIYATI……………………………………………………………………………..140
Kadirova X.B.
DEMOKRATIK JAMIYAT TRANSFORMATSIYALASHUVIDA QADRIYATLARNING IJTIMOIY AHAMIYATI…………………………………………….144
Navruzov Oybek Egamqulovich, Dusmuradova Umida Ibragimovna
DAVRLAR ALMASHINUVIDA AXBOROTLARNING INSONLAR TAFAKKURIGA TA'SIRI……………………………………………………………………………………...148
Ernazarov Behzod
DAVLAT BOSHQARUVIDA INSON QADRINI YUKSALTIRISHNING IJTIMOIY MEXANIZMLARI……………………………………………………………….150
A'zamova Kumush
MADANIYAT – MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNING SHAKLLANTIRUVCHI OMILI SIFATIDA……………………………………………………………………………………...153
Akramov X. F., Qo'qonboyeva G.S., Qo'chqorova K.X., Nuxriddinova D.X.

III-SHO'BA. MINTAQANING IJTIMOIY-IQTISODIY MAYDONI: AN'ANALAR VA INNOVATSIYALAR

ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН ЧЕРЕЗ КОНЦЕПЦИЮ «СЛЫШАЩЕГО ГОСУДАРСТВА»……………………………………………………………………………156
Рысбаева С.Ж.
"MADANIY KOD" TUSHUNCHASI, UNING MARKETING VA MENEJMENT SOHASIDA TUTGAN O'RNI……………………………………………………………..160
Abdusalom Umarov
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА КАЗАХСТАНА В ОБЛАСТИ СОДЕЙСТВИЯ ЗАНЯТОСТИ МОЛОДЕЖИ КАТЕГОРИИ NEET……………………………………………163
Нұртазина Роза, Найла Мұхтарова, Арайлым Джунусова
QASHSHOQLIKNI KAMAYTIRISH O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SIYOSATINING USTOVOR YO'NALISHI……………………………………………………..168
Saparbaev Rustam Tursinbaevich
ОБРАЗ РОДИНЫ ГЛАЗАМИ ТАМБОВСКИХ СТУДЕНТОВ…………………………...170
Гузенина С.В.
RESEARCH IN SOCIOLOGY OF SPORTS IN INDIA AND POSSIBILITIES FOR THE WORLD………………………………………………………………………………174
Dr. Sanjay Tewari
ПЕРСПЕКТИВЫ СОТРУДНИЧЕСТВА СТРАН-ЧЛЕНОВ ШОС В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СФЕРЕ…………………………………………………………………182
Корганова С.С., Кадеева А.М., Райхан Б.А.
MENTAL HEALTH OF SOCIETY: "BY LAW OR BY CONSCIENCE?"………………...188
Kamchybek uulu M., Usupova C.S.
TA'LIM SIFATI MENEJMENTINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MODELLAR……………………………………………………………………………………...192
Alikariyeva A'loxon Nuriddinovna

РЕПАТРИАНТЫ В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ: ГЕНЕЗИС ПРОБЛЕМЫ……...196
Жусубалиев А.Р., Токоева Н.Б.
ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ИНКЛЮЗИИ ЛЮДЕЙ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ……………201
Латипова Нодира, Ниёзов Султонмурод
TA'LIMNI RIVOJLANTIRIShDAGI USTUVOR VAZIFALAR……………………………205
Axmedova F.M.
SOCIAL CAPITAL AS A FACTOR OF IMPROVING THE QUALITY OF LIFE……….208
Khusan Akramov
O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING «UMPR» MODELI…..212
Dilfuza Nematova
IJTIMOIY-IQTISODIY VA DEMOGRAFIK XOLATINI INSON KAPITALI SHAKILLANISHIDAGI O'RNI (FARG'ONA VODIYSI MISOLIDA)……………………..214
Sodirjonov Muxriddin
OILADAGI ZO'RAVONLIK ZAMONAVIY OILALARNING ENG DOLZARB MUAMMOLARIDAN BIRI SIFATIDA………………………………………………….219
Ziyayeva Xolida, Mingbayeva Bashorat
ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОЙ ЦИФРОВОЙ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ И ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ……………………………………222
Юсупов Рахимжон
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ УЧЕБНЫХ ЦЕНТРОВ В УЗБЕКИСТАНЕ: КОНЦЕПЦИЯ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ И РОЛЬ КОНЦЕПЦИИ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧЕБНЫХ ЦЕНТРОВ……………………………225
Асамова Умида
TURKIYA TA`LIM TIZIMIDA MOBIL VA MASOFAVIY TA`LIM………………………228
Engin Evni
СОЦИАЛЬНЫЕ ФАКТОРЫ РЕАБИЛИТАЦИИ НАРКОЗАВИСИМЫХ: КАЗАХСТАНСКИЙ ОПЫТ…………………………………………………………...230
Санатқанұлы М., Байгабылов Н.
YOSHLAR MA'NAVIYATNI YUKSALTIRISHDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONLARI TRANSFORMATSIYALANISHUVINING EVOLYUTSION ASOSLARI…………………235
Tashmetov Tuxtasin

IV-SHO'BA. ZAMONAVIY DUNYO IJTIMOIY MANZARASINING TRANSFORMATSIYALASHUVI

GLOBALLASHUV – DUNYO IJTIMOIY-SIYOSIY VA MADANIY MANZARASINI O'ZGARTIRISH JARAYONI…………………………………………………………………..239
Farfiev B.A.
ОСОБЕННОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ДЕЛИНКВЕНТНОГО ПОВЕДЕНИЯ…………………242
Латипова Нодира, Талипов Сухроб
ELECTORAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN AND ELECTION CAMPAIGNING……………………………………………………………………………245
Byulegenova B.B., Bolysbek M.A.
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОТЕНЦИАЛА МОЛОДЁЖИ В МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВА………………………………………………………………………………..252
Сабирова Умида Фархадовна, Абдусаломов Абдурашид Дилшод ўғли
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ОБРАЗОВАНИЯ ЖЕНЩИН ПОЛЬШИ И КЫРГЫЗСТАНА……………………………………………………………………………255
Шайылдаева Асель Кокоевна, Ига Стшалка, Агнешка Ермолович
O'ZBEKISTONNING NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAHSLARGA NISBATAN IJTIMOIY MANZARASINING TRANSFORMATSIYALASHUVI………………………...261
Abduvalieva Mumtozxon

ПРОБЛЕМЫ ИЗУЧЕНИЯ САМОПОНИМАНИЯ В ФИЛОСОФИИ…………………...264
Камчыбек уулу М., Качкынова А.Т.
ТРАНСФОРМАЦИЯ СОЦИАЛЬНОЙ КАРТИНЫ МИРА В НОВЫХ РЕАЛИЯХ……267
Бюлегенова Бибигуль Бисенбаевна, Матайбаева Айжан
YOSHLAR SOTSIOLOGIYASI: AHLOQ TRANSFORMATSIYASI………………………271
Xurshid Abdirashidovich Mirzaxmedov
O'ZBEKISTONDA YOSHLARNING IJTIMOIY FAOLLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI……………………………………………………………………………276
Isropilov Murodjon Bahodir o'g'li
COMPLEX "ETERNAL CITY" AS A SOCIAL REALITY IN THE ECOSYSTEM OF THE CITY OF SAMARKAND……………………………………………………………..279
Khaydarova Khilola Khislatovna
ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК КАК ПОЗИТИВНЫЙ ФАКТОР СОЦИАЛЬНЫХ КОММУНИКАЦИЙ………………………………………………………………………281
Решетников Иван, Ганиева Мухлиса
ФЕНОМЕН ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО ДОВЕРИЯ В ПРАКТИКЕ СТАНОВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНОГО ПРАВОВОГО ГОСУДАРСТВА………………………………………...286
Хайрутдинов Жалолиддин
ВОЗВРАЩЕНИЕ Г. ЛЕБОНА: РИСКИ ДЛЯ СОЦИАЛЬНОЙ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ……………………………………………………………………………...291
Нешитов П.Ю.
O'ZBEKISTONDA IJTIMOIY-SIYOSIY HAYOT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA DIALOGNING AHAMIYATI……………………………………………………………..294
Maxkamov Ulug'bek Abdugapporovich
YOSHLAR - INNOVATSION TARBIYA OBYEKTI SIFATIDA…………………………...298
Xurshid Abdirashidovich Mirzaxmedov

«Zamonaviy dunyoning ijtimoiy manzarasi va jamiyat tuzilmalari transformatsiyasi» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya materiallar to‘plami (Toshkent sh., 25-may 2023.) / mas’ul muh. A.J. Kholbekov - Toshkent: O‘zMU, 2023. – 310 b.

KONFERENTSIYANING TASHKILIY QO‘MITASI

Mas’ul muharrir:
Kholbekov Abdugani Jumanazarovich
sotsiologiya fanlari doktori, professor (Toshkent, O‘zbekiston)

Konferentsiya koordinatori:
Sabirova Umida Farxadovna
sotsiologiya fanlari doktori, dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

KONFERENTSIYA TAXRIRIY KENGASHI

Xaydarov Abror Xaydarovich
falsafa fanlari nomzodi, dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Alikariyeva A’loxon Nuriddinovna
sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Jiyanmuratova Gulnoz Sherbutaevna
sotsiologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Xusanova Xayriniso Tayirovna
sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Axmedova Feruza Medetovna
sotsiologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Kalanova Sabohat Muradovna
sotsiologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Toshkent, O‘zbekiston)

Mirzaxmedov Xurshid Abdirashidovich
sotsiologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) v.b. dotsenti (Namangan, O‘zbekiston)

Xaydarova Xilola Xislatnovna
O‘zMU doktoranti (Toshkent, O‘zbekiston)

Ahmedova Mohinur Nu’monovna
O‘zMU doktoranti (Toshkent, O‘zbekiston)

Muzaffarov Sanatbek Ikromjon ugli
O‘zMU doktoranti (Toshkent, O‘zbekiston)

Abdusalomov Abdurashid Dilshod o’g’li
O‘zMU talabasi (Toshkent, O‘zbekiston)

DIZAYNER

@tadqiqotdesign (Namangan, O‘zbekiston)

MAQOLADA KELTIRILGAN DALILLARNING TO‘G‘RILIGI UCHUN MUALLIF MAS’ULDIR | АВТОР НЕСЕТ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ДОСТОВЕРНОСТЬ ФАКТОВ ИЗЛОЖЕННЫХ В СТАТЬЕ